

*Старые описания об Аггтелекской пещере Барадла
Д-р Ласло Бендефи*

Красивейшая и крупнейшая пещера Венгрии — Аггтелекская пещера Барадла была известна первобытному человеку уже сто тысяч лет тому назад. Следы человека палеолитической эры, а также его посуды были найдены внутри в около 6 км от входа. В последние тысячелетия пещера была населена также почти непрерывно. Посещение пещеры туристами началось в 18-м веке.

Автором излагается репортаж о пещере, помещенный в журнале „Ungarisches Magazin“ в 1781 г., а также приводится описание пещеры, опубликованное Й. М. Корабинским в 1786 г., в составленном им географическом лексиконе. Цитируются строки, написанные знаменитым венгерским поэтом Чоконай Витез Михаль о посещении пещеры в 1801 г., а также заметки о пещере, написанные великим венгерским поэтом Щандором Петефи в 1845 г.

Dr. Bendefy László

AZ ABALIGETI „PAPLIKA” BARLANG MAGASSÁGA

Rónaki László az abaligeti „Kisaplika” barlangról szóló beszámolójában (1) megemlíti, hogy az Abaligeti-barlang („Paplika”) 219,5 m tszf. magassági adata, mely az irodalomban (2,3,4) és a barlang bejárata előtti kőtáblára vésett szövegben is olvasható, + 12,7 m hibával terhelt, ha a bejárat küszöbére vonatkoztatjuk. „Még nem ismeretes előttünk, hogy ezen magassági adat mire vonatkozik, és a mérést ki és mikor végezte.”

Az alábbiakban e téves adat eredetére kívánok rámutatni.

Hazánkban az 1870-es évek végén kezdte meg a bécsi Katonai Földrajzi Intézet a szabatosnak szánt szintezést. Topográfiai célokra valóban tökéletesen megfelelő munkát végzett; a szintezések 1912-ben értek véget. A háború kitöréséig már csak szimitató pótméréseket végeztek (5).

Ez a hálózat nagyon ritka volt. Ezért gyakran kellett a múlt század közepén megszervezett Országos Kataszteri Felmérés, akkori nevén: „Állandó Kataszter”-nek 1853-1856 között kifejlesztett trigonometrikus magassági adataira támaszkodni. Így történt a Pécs és Dombóvár közötti vasútépítés alkalmával is.

Ezt a szintezést a Pécs környékére meghatározott kataszteri magassági adatokból vezették le. Ebben az adatban véletlenül + 8,81 m hiba volt (6). Ezzel az eredendő hibával megkezdett vasúti szintezés 38 km-nyi mérés után 3,90 m hibával érkezett az abaligeti vasútállomásra. Ez a hiba kilométerenként a vasúti hossz-szelvényben mindössze 10,26 cm eltérést jelent a valóságtól, amit nem is vettek észre.

Az Abaligeti barlang magasságát tehát annak idején az abaligeti vasútállomás vasúti magasságából vezették le.

Mint érdekességet megemlítem, hogy Budapest és Debrecen között, a végig síkságon haladó múlt századi vasúti szintezés több, mint -- 6 méter hibával érkezett be Debrecenbe. A Miskolcig vezetett vasúti

lejt mérésben + 11 métert meghaladó hiba volt. Ez jelentkezett a lillafüredi fúrás szájának beszintezése alkalmával is (7). Budapesttől Székesfehérvárig vezetett vasúti szintezésben + 13,5 m, a Budapesttől Salgótarjánig végzett vasúti lejt mérésben pedig + 36,6 méter hiba volt.

Az Abaligeti barlangnál talált + 12,7 méteres hiba tehát nem tartozik a kiugró értékek közé. A múlt század üzemi jellegű lejt méréseinek átlagos minőségi szintjén mozgó munkálatból származó magassági eltérés.

Nagyon helyes és alapvető észrevétel volt *Rónaki László* részéről tett megjegyzés. A barlangkutató tudományos vonatkozásaiban igen nagy fontossága van annak, hogy a barlangok szájának és a barlangjáratok különböző szintjeinek magasságmeghatározása az egész országot beborító „országos felsőrendű szintezési hálózatra” vonatkozzék. Ha ezt nem így hajtjuk végre, több méter nagyságrendű tévedések csúszhatnak bele munkánkba, s ezzel lehetetlenné válik, hogy barlangjainkról geotektonikai, morfológiai, régészeti és még több más vonatkozásban helyes következtetésekre jussunk.

I R O D A L O M

1. *RÓNAKI L.*: Újabb barlang feltárása Abaligeten. Karszt és Barlang 1962/1. 27—31. l., 3. jegyz.
2. *BOKOR E.*: Az Abaligeti barlang. Földr. Közl. 53. évf. 105. 133. l., Bp., 1925.
3. *GEBHARDT A.* — *OPPE S.*: Az Abaligeti barlang 62. l. Pécs, 1952.
4. *SZABÓ PÁL Z.*: A Mecsek és a Villányi-hegység barlangjai. Karszt és Barlangkutató 1961/1. 4,5,7. l., Bp., 1961.
5. *BENDEFY L.*: Szintezési munkálatok Magyarországon 1820—1920. 1—736. l., 7. és 9. fejezet. Bp., 1958. (Akad.)
6. *BENDEFY L.*: 5. a. id. m., 12. fejezet 674. l., 12. 15 ábra.
7. *BENDEFY L.*: A lillafüredi mélyfúrás tengerszintfeletti magassága. Áll. Földm. Közl. 1. évf., 141. l., Bp., 1949. és Földtani Közl. 79. évf., 289. l., Bp. 1949.